

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Пламена Димитрова Пенова

на

дисертационен труд

за присъждане на образователната и научна степен

ДОКТОР

Област на висше образование: Социални, стопански и правни науки (3.)

Професионално направление: Право (3.6)

Научна специалност: Теория на държавата и правото

Автор на дисертационния труд: Кирил Стоянов Илчев,
докторант в редовна форма към катедра „Теория и история на правото” на
Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“

Тема на дисертационния труд:

Оценка на икономическото въздействие на нормативните правни актове

Със заповед на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски № РД-22-810 от 02.04.2025 г. съм определена за член на научното жури във връзка с публичната защита на дисертационния труд на г-н Кирил Стоянов Илчев за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление Право (3.6), научна специалност „Теория на държавата и правото“. Г-н Илчев е зачислен за редовен докторант към катедра „Теория и история на правото“ на Юридическия факултет със Заповед на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“. На първото заседание на Научното жури ми е възложено да изготвя становище по дисертационния труд.

В изпълнение на заповедта на Ректора на Университета и решението на Научното жури, като се ръководя от изискванията на Закона за развитието на академичния състав на Република България и Правилника за прилагането му, предлагам на вниманието на уважаемите членове на Научното жури свои констатации и изводи, както и мотивираното ми от тях заключение.

Темата на дисертационния труд “Оценка на икономическото въздействие на нормативните правни актове“ има научна стойност и практическа значимост. Тя е свързана с тематиката на оценката на въздействието на нормативните актове като инструмент за осигуряване на ефективност, предвидимост, прозрачност в процеса на разработване и приемане на нормативните актове и като средство за повишаване на качеството на нормотворческия процес, както и на ефективността на правните норми. Актуалността на представения труд се определя от отсъствието на съвременни изследвания, посветени на тази проблематика у нас, а и от належащата нужда от подобряване на законотворческия процес. Следва да се обърне внимание, че институтът на оценката на въздействието на нормативните актове е механизъм в правната система, насочен към анализ на евентуалните ефекти на определени нормативни изменения, преди тяхното приемане. Изведен самостоятелно като тема и разгледан чрез приложения от докторанта подход, въпросът за оценката на икономическото въздействие на нормативните актове в контекста на неговите юридически и икономически измерения е разработен успешно, като е налице едно сполучливо изследване на представената проблематика.

Г-н Кирил Илчев демонстрира добро ниво на познаване на материята, което допринася за постигане на целите, поставени в увода на дисертационния труд. Използваният фактически и теоретичен материал е основа за постигане на тези цели. Познаванията на дисертанта в сферата на Теорията на държавата и правото, но и в икономическата сфера дават възможност за изследване на разнообразните аспекти на

механизма на оценката на въздействието на нормативните актове в неговите юридически и икономически аспекти. Това позволява да се навлезе в дълбочина на поставените въпроси, а в същото време да се обхване цялата богата проблематика свързана с теорията и практиката на изследваната материя.

Дисертацията е в обем от 274 страници. Тя се състои от съдържание, списък на съкращенията, увод, три глави, заключение, декларация и библиография. Съдържа 12 на брой таблици, 2 на брой графики и 430 бележки под линия, като Библиографията съдържа 189 заглавия на английски и български език, интернет източници и практика на съдилищата.

Дисертационният труд може да бъде определен като самостоятелно и цялостно изследване, концентрирано върху института на оценка на въздействието на нормативните актове в неговите правни и икономически измерения с интердисциплинарен характер. Научната разработка включва интересен и задълбочен преглед на тези въпроси. Доколкото методологичната основа на дисертационния труд съдържа комплексно и многопластово изследване на явлението „оценка на въздействието“, в него са използвани разнообразни изследователски подходи с предимно описателен и аналитичен метод на изследване. Това позволява систематично представяне и критичен анализ на съществуващата нормативна уредба и практика.

В структурно отношение трудът е структуриран в съответствие с поставените цел, задачи и предмет на изследване.

Глава първа от дисертационния труд е озаглавена „Обща характеристика и понятие за Оценка на въздействието на нормативните правни актове“. В нея г-н Илчев проследява историческото развитие и зараждането на идеята за оценка на въздействието. Авторът на дисертацията подробно изяснява характеристиката и особеностите на института на оценката на въздействието, разглежда неговите основания в исторически контекст и проследява зараждането на института чрез представяне на практиката по неговото първоначално прилагане от администрацията в САЩ, а след това – последващото му възприемане от институциите в Европейския съюз и в България. Дисертантът възприема идеята, че целта на механизма на оценка на въздействието върху нормативните актове е неговата успешна реализация у като средство за вземане на ефективни решения от нормотворческите органи, а не да замества самите политически решения.

В Глава втора на изследването дисертантът вече се насочва към конкретизиране на оценката на икономическото въздействие на нормативните актове. Поставените от

него въпроси в тази част на дисертацията засягат механизмите на функциониране на оценките на въздействието в ЕС, както и уредбата им в българското законодателство. Авторът разглежда двата основни вида оценки на въздействието – предварителна (*ex ante*) и последваща (*ex post*) – в България. В труда се разглеждат техните основни характеристики и специфики. Предмет на анализ са и принципите, критериите и показателите на оценка на въздействието в нормотворческия процес и процедурните етапи на прилагане на оценка на въздействието. След това фокусът на изследването се насочва към оценката на икономическото въздействие на нормативните актове.

В третата глава дисертантът предлага анализ на практиката по прилагане на оценките на въздействие, като използва емпирични данни от различни източници, сред които са изследванията на Националния център за парламентарни изследвания към Народното събрание, доклади на Министерския съвет за извършени оценки на въздействието, анализи, публикувани в рамките на инициативата „Юридически барометър“, както и относима съдебна практика. В рамките на анализа се разглеждат също утвърдени в практиката методи и техники, които се използват при извършването на оценките, а особен акцент се поставя върху икономическите инструменти.

Използван е поначало нестандартен за теоретичните изследвания в областта на правната наука подход. Той се отнася до представения анализ на „добри практики“, основан на емпирични данни на институции като Световната банка, а за критерий се използват няколко индикатори „за оценка на публичното управление, които включват глас и отчетност, политическа стабилност, ефективност на правителството, качество на нормативната уредба, върховенство на закона и контрол на корупцията“.

Г-н Илчев е успял да интегрира в своето изследване известен критичен поглед към правната уредба на оценките на въздействието у нас. Според него е налице необходимост от повече яснота, по-задълбочено разбиране и стандартизиране на нормативната уредба, на понятията, процедурите, принципите, критериите в рамките на нормотворческия процес. В тази връзка авторът формулира предложения *de lege ferenda*. Той предлага да се уредят на законово равнище юридически изисквания за еднакво прилагане на оценките на въздействие; да се уредят правила, свързани с тяхното съдържание с оглед избягване и преодоляване на твърде формалистичния подход при тяхното извършване; да се уредят правила, свързани с юридическата отговорност и последиците при неизпълнение или нарушаване на разпоредбите за извършване на оценки на въздействието – като се направят изменения в действащите нормативни актове.

Към дисертационния труд е приложен и списък с четири публикации на автора, свързани с темата на дисертационния труд. Авторефератът, представен от дисертанта, отговаря на изискванията и съдържа необходимите елементи.

Към дисертационния труд могат да се отправят някои препоръки. Те се отнасят преди всичко до стила на изложение, като на места дисертантът неоснователно усложнява изказа при представяне на общоизвестни и многократно утвърдени факти, а в други случаи пропуска тяхното достатъчно изясняване. Наред с това, въпреки че трудът обхваща широк спектър от теми, бих препоръчала да се обмисли поставяне на по-силен акцент върху основната правна проблематика с цел постигане на по-задълбочено изследване в рамките на правната наука. Считам, че тези области за усъвършенстване не намаляват научната стойност на разработения от г-н Илчев дисертационен труд.

В заключение, давам положителна оценка на представения труд, като имам предвид, че той съдържа научни резултати, представляващи оригинален принос в правната наука, както и теоретичните познания на докторанта, и способността му за самостоятелни научни изследвания.

Уважаеми членове на Научното жури,

Като имам предвид гореизложеното, представям положително становище на дисертационният труд „Оценка на икономическото въздействие на нормативните правни актове“ и препоръчвам на Научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6.Право, научна специалност „Теория на държавата и правото“ на г-н Кирил Илчев.

30.05.2025 г.

Изготвил становището:

Доц. д-р Пламена Пенова